

Σειρά ντοκυμαντέρ για την ορχηστρική μουσική του 20ου αιώνα

Μετά από την "οπτική παρεμβολή" άλλης μιας σειράς ντοκυμαντέρ, με τίτλο "Juxtapositions" στο προηγούμενο τεύχος, σειρά έχει η παρουσίαση της υπόλοιπης σειράς "Leaving Home". Υπενθυμίζουμε ότι η συλλογή είναι δημιούργημα της συνεργασίας του εξαιρετικού μαέστρου Sir Simon Rattle και της, για πολλά χρόνια, «ορχήστρας του»: "City of Birmingham Symphony Orchestra". Έχοντας παρουσιάσει στο τεύχος 13 τα γενικά κατατοπιστικά στοιχεία της σειράς και τα πρώτα τέσσερα dvd, ολοκληρώνουμε εδώ με τα υπόλοιπα τρία.

Τεχνικά χαρακτηριστικά: region code: 0, Ήχος: pcm stereo, languages: αγγλικά, γερμανικά. subtitles: γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά, ισπανικά.

"The American Way"

Η εστία του φακού φωτίζει τη μουσική νέων συνθετών σε μια "νέα" χώρα. Συνθέτες που απορρόφησαν στοιχεία από τη μουσική του παρελθόντος αλλά και των άλλων μουσικών ρευμάτων όπως της jazz, αλλά και της αμερικάνικης "country", του εξηρσεσιονισμού αλλά και του μιμιμαλισμού, οικοδόμησαν ένα νέο στυλ που τώρα πια ονομάζουμε αμερικανική μουσική.

Το πρώτο μέρος του ταξιδιού με τίτλο "Music that smells like New York", είναι αφιερωμένο -αωστά- στον George Gershwin, ένα συνθέτη που απεικόνισε την Αμερικανική ψυχή με στοιχεία blues και swing σε μια διαφορετική συμφωνική γλώσσα. Ο Gershwin μεταφέρει την jazz της Νέας Ορλεάνης στην "κλασική" σκηνή και μεταμορφώνει τις "blue notes" σε βασικό υλικό του έργου του "Rhapsody in Blue".

Η συνέχεια έρχεται με το μέρος "The insurance Broker and Devine Composer" που επικεντρώνεται στο έργο "In Decoration Day" του Charles Ives και τα στοιχεία εκείνα που χαρακτήρισαν τον, για πολλά χρόνια αφανή συνθέτη (και κατ' επάγγελμα επιτυχέστατο ασφαλιστή), "πατέρα της Αμερικανικής μουσικής".

Η ξενάγηση συνεχίζεται στο μέρος "America itself in Music", με απόσπασμα από το "Celebration of some 100 x 150 notes" και τις «μετρικές μετατροπές» ως χαρακτηριστικό του Elliot Carter, που υπήρξε στα νιάτα του γείτονας του Ives και έτσι «μυήθηκε» στη νέα μουσική.

Σειρά έχει το βορειοαμερικανικό φολκλόρ, στοιχείο του έργου "Appalachian Spring" του Aaron Copland, που παρουσιάζεται στο track με τίτλο "Through a particularly American Camera".

Το ταξίδι συνεχίζεται με το "Melting Pot America" βασιζόμενο στο απόσπασμα "Lonely House" από το έργο "Street Scene" του Kurt Weill. Δεν θα μπορούσε βέβαια να λείπει η παρουσία του "West Side Story" του Leonard Bernstein στο track "The Vibrancy of American Life".

Σε αναφορά στο έργο "First Construction in Metal" του John Cage στηρίζεται το μέρος "An Inventor of Genius", και στο έργο "Mme Press died last week at 90" του Morton Feldman το μέρος "A kind of pulsating Stillness".

Ένα καλό παράδειγμα μιμησιασμού αποτελεί το έργο "In C" του Terry Riley, έργο που κάποτε εξόργισε τον Καναδό πιανίστα Glenn Gould. Ένα μουσικό «χαλί» 90 λεπτών, από ostinati γύρω από τη νότα ντο. Άραγε τυχαία δόθηκε ο τίτλος "A type of Hypnotic State"; Το ταξίδι κλείνει με το έργο "Harmonium" του John Adams στο μέρος "An Exhilarating Sense of Flying Motion".

"After the Wake"

Το ντοκυμαντέρ αυτό μας ταξιδεύει συγχρόνως, άλλοτε στο παρελθόν και το παρόν και άλλοτε ... στο μέλλον. Αναφέρεται στο μουσικό "κληροδότημα" των Schoenberg και Strauss και στην πρώτη μεταπολεμική γενιά «δισωνών» Ευρωπαίων όπως είναι οι Boulez και Stockhausen, αλλά όχι μόνο.

Η περιγραφή βασίζεται σε αποσπάσματα των έργων "Four Last Songs" του Strauss, "A Survivor from Warsaw" του Schoenberg και "Serenade for tenor, horn and strings" του Britten.

Μεταχρυσικό έργο το "Agon" του Stravinsky, το τελευταίο μπαλέτο που συνέθεσε ο σπουδαίος Ρώσος και ένα έργο όπου ενώ είχε συνθέσει περίπου κατά το ήμισυ άρχισε να ξαναδουλεύεται επειδή στο μεταξύ ο συνθέτης είχε στραφεί προς τον σεραϊσμό του Webern.

Παρουσιάζονται επίσης τα "Groupen" του Stockhausen και το πασιγνώστο και εμβληματικό τού νέου -τότε- ύφους, "Le Marteau sans maître" του Boulez. Σημαντικός ο ρόλος, αν και σύντομα στη διάρκεια, των tracks με τίτλο "Messiaen's Composition Class" και "Boulez - The protons of music".

"Threads"

Στο ντοκυμαντέρ "Threads" ο Rattle ξεκινά με τον χαρακτηριστικό τίτλο "The Rainbow after the storm" και στη συνέχεια παρουσιάζει μια άκρως προσωπική του επιλογή από έργα και συνθέτες. Παρουσιάζει τις τάσεις και εκείνες τις ροπές του νέου μουσικού υλικού, που όπως πιστεύει ο ίδιος, θα προετοιμάσουν τον δρόμο για το μέλλον. Ποιο είναι αυτό το υλικό; Το "Laborintus II" του Berio, η "Συμφωνία αρ 8" του Henze (πόσα χρόνια είχαμε να δούμε έργο με τέτοιο τίτλο;), το "Grabstein für Stefan" του Giorgi Kurttag, το "Ritual Fragment" του Harisson Birtwistle, το "Drowned out" του Mark-Anthony Turnage, το "Flourish of Fireworks" του Oliver Knussen και τέλος, το "Zeitgestalten" της Ρωσίδας Sofia Gubaidulina.

Η σειρά δεν είναι φτηνή. Ανεπιφύλακτα όμως, αξίζει τον κόπο ή αγορά της. Μέσα από την πληθώρα των έργων, (έστω και από τα αποσπάσματά τους), του εξαιρετικού οπτικού υλικού και χάρη στη γοητευτική ξενάγηση του Rattle, η σειρά κατορθώνει να δώσει στον θεατή - ακροατή μια σαφή και σφαιρική άποψη της ορχηστρικής μουσικής του 20ου αιώνα.

Καλή οπτική ακρόαση!

avant - garde και διάδοχοι

Τρεις από τις καινούργιες κυκλοφορίες της δισκογραφικής εταιρείας Wergo και μια από την "Naïve"

Hans Werner Henze: Two radio Operas

Από την αρχή λειτουργίας του ο Ραδιοσταθμός της Καλωνίας υποστήριξε τη Νέα Μουσική παρουσιάζοντας και ηχογραφώντας σειρές συναυλιών, αλλά και ιδρύοντας το ιστορικό Στούντιο για την Ηλεκτρονική Μουσική.

Δημιουργήθηκαν έτσι νέα μουσικά είδη που απαιτούν ειδικές τεχνολογικές προδιαγραφές για το ράδιο, όπως αυτό της «ραδιοφωνικής όπερας», μια μορφή όπερας χωρίς οπτικά στοιχεία και γι' αυτό τον λόγο χωρίς την ανάγκη ύπαρξης σκηνής. Τέτοιες συνθέσεις ξεκίνησαν να γράφονται ήδη από τη δεκαετία του '30 (το «Columbus» (1931) του Werner Egk και το «Die schwarze Spinne» (1936) του Heinrich Sutermeister). Μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο ο Hans Werner Henze είναι ένας από τους συνθέτες που αντιπροσωπεύει το είδος.

Το πρώτο έργο «Ein Landarzt», (Ο επαρχιακός γιατρός), είναι βασισμένο στην ομώνυμη ιστορία του Franz Kafka. Το δεύτερο «Das Ende einer Welt» (Το Τέλος του Κόσμου) είναι βασισμένο στο έργο «Lieblose Legenden» (Loveless legends) του Wolfgang Hildesheimer. Δύο θέματα που αναδεικνύουν από τη μια τον καταθλιπτικό σουρρεαλισμό του Kafka και από την άλλη τη καυστική σάτιρα του Hildesheimer.

Το «Ein Landarzt» είναι γραμμένο το 1951 και το «Das Ende einer Welt» το 1953. Οι ηχογραφήσεις είναι του 1994 από τη WDR Sinfonieorchester Koln με μαέστρο τον Markus Stenz και με την ελληνική συμμετοχή της μέτζο Δάφνης Ευαγγελιάτου.

Karlhienz Stockhausen - Tierkreis

Ο δίσκος περιλαμβάνει το έργο «Tierkreis» (Ζωδιακός Κύκλος), γραμμένο το 1975. Η ηχογράφιση περιλαμβάνει δύο διαφορετικές αντιλήψεις - ερμηνείες του έργου που επεξεργάζονται τις οδηγίες της παρτιτούρας με διαφορετικό τρόπο. Μελετώντας το έργο ο μαέστρος Mike Svoboda κατέληξε σε δύο αντίθετες εν πολλοίς κατευθύνσεις: Στην πρώτη σχεδίασε και διένειμε τα όργανα, τα χορδίσματα και τα άλλα στοιχεία, για να καταλήξει όμως στο γεγονός ότι το αποτέλεσμα αυτής της προετοιμασίας δεν διέφερε σε τίποτα από αυτό ενός αυτοσχεδιαστή. Έτσι από την άλλη, δίνοντας στους μουσικούς λίγες μόνο οδηγίες, τους άφησε να αυτοσχεδιάσουν ελεύθερα στις μελωδίες του συνθέτη. Οι δύο αυτές «απόψεις» του μαέστρου και των μουσικών του, συνυπάρχουν στην παραγωγή αυτή.

Το έργο αποτελείται από 12 μελωδίες που αποτυπώνουν το αστρολογικό έτος, τον ζωδιακό κύκλο. Τελικά έχουμε 12 μελωδίες για μπάσο κλαρινέτο, τρομπόνι, ακκορντεόν, κρουστά και τσέλο και 12 μελωδίες για έξι αυτοσχεδιαστές music boxes και ταινία. Οι ηχογραφήσεις δεν δέχονται καμία αρνητική κριτική και είναι προσεγγμένες και στο παραμικρό για ένα τέτοιο δύσκολο εγχείρημα. Οι συντελεστές: W. Fernow στο κοντραμπάσο, S. Hussong στο ακκορντεόν, M. Kiedaisch στα κρουστά, M. Riessler στο μπάσο κλαρινέτο, S. Roller στο τσέλο και ο μαέστρος στο ρόλο επίσης του σολίστ τρομπονιού και χειριστή των music boxes

δημιουργούν ένα αποτέλεσμα άξιο ακρόασης και μελέτης ακόμη και για τους διαφωνούντες ως προς το είδος και τη διαδικασία.

Luciano Berio - "Canticum novissimi testamenti", "A-Ronne"

Ο συνθέτης Luciano Berio και ο ποιητής Edoardo Sanguineti συμπτύττουν σε δύο μουσικά - ποιητικά έργα.

Αν και η σχέση των δύο είχε ξεκινήσει δεκαετίες πριν το '60, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο άρθρο του ένθετου, αρκούσε "μία λέξη" για να ξεκινήσουν και πάλι την καλλιτεχνική τους σχέση. Ο δίσκος περιλαμβάνει το έργο "Canticum novissimi testamenti" (1988) βασισμένο στο ποίημα του Sanguineti: "Novissimi Testamenti". Το έργο είναι μια μπαλλάντα για 4 κλαρινέτα, κουαρτέτο σαξοφώνων και 8 φωνές. Το δεύτερο έργο: "A-Ronne" βασισμένο στο ομώνυμο ποίημα του Sanguineti, είναι ένα ραδιοφωνικό ντοκυμαντέρ (με άφθονες μουσικές και λεκτικές-ποιητικές αναφορές στο πολιτικό κλίμα της Ιταλίας του '60 και του '70), για πέντε τραγουδιστές. Γραμμένο το 1966 αποτελεί την τέταρτη συνεργασία των δύο καλλιτεχνών.

Για την παραγωγή συνεργάστηκαν το "Neue Vocalsolisten Stuttgart", το σύνολο κλαρινέτων "Newears", το σύνολο σαξοφώνων "Xasax" και ο μαέστρος Peter Rundel.

Dalbavie - Color

Παραγωγή της δισκογραφικής εταιρεία "Naïve" και προσωπικός δίσκος του Γάλλου συνθέτη Marc-Andre Dalbavie, (γ. 1961), από τους πιο αξιόλογους συνθέτες της νέας γενιάς, με ενεργή δράση και συμμετοχή στο IRCAM και αδιαφιλονίκητος συνεχιστής της "spectral music" την οποία εισήγαγαν οι Gerard Grisey και Tristan Murail στα μέσα της δεκαετίας του '70

Από τα τρία έργα που περιλαμβάνονται, πρώτο είναι το "Color", (2001), παραγγελία της Ορχήστρας του Παρισιού η οποία έδωσε και την πρώτη εκτέλεση στο Carnegie Hall της Νέας Υόρκης, με διευθυντή τον Christoph Eschenbach και στον οποίο ο συνθέτης αφιέρωσε το έργο του.

Ο ίδιος μαέστρος διευθύνει την Ολλανδική Ορχήστρα στην πρεμιέρα του έργου "Ciaccona", (2002), αφιερωμένο στη Φιλανδή συνθέτρια Kaija Saariaho (όπερά της έχουμε παρουσιάσει στο τεύχος 13).

Τέλος, ο μαέστρος Lothar Zagrosek, διευθύνει την Εθνική Ορχήστρα της Γαλλίας στην πρώτη εκτέλεση του «Κονσέρτου για βιολί και ορχήστρα», έργο του 1996, αφιερωμένο στον Luciano Berio.

Η άψογη παραγωγή αλλά κυρίως, η ποιότητα των συνθέσεων του Dalbavie, συνηγορούν στην απόκτηση και ακρόαση του δίσκου.

Ελληνικές παρουσίες στη δισκογραφία

Κυκλοφόρησαν στο εξωτερικό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΖΟΓΛΟΥ - Έργα για βιολί και πιάνο

Στους περισσότερους ο Καζάζογλου είναι γνωστός από την μελοποίηση του «Ολυμπιακού Ύμνου» σε στίχους Κωστή Παλαμά. Πολύ λιγότερο γνωστό είναι ότι γνωρίστηκε με τον Igor Stravinsky ο οποίος ακούγοντας την μουσική του για τις «Νεφέλες» σε μία παράσταση της Comedie Francaise είπε: «Στην μουσική σας άκουσα την Ελλάδα και στο σφιγμένο του χεριού σας νιώθω την Ελλάδα.»

Γνώστης της Ελληνικής παιδείας και ορκισμένος υποστηρικτής του εθνικού στοιχείου στη μουσική, παρέμεινε πάντοτε πιστός στο ρεύμα της Εθνικής Σχολής και αντιστάθηκε σθεναρά στις πρωτόγνωρες τότε μοντέρνες τάσεις.

Τα έργα του δίσκου παρουσιάζουν αφαιρικά τη γραφή του Καζάζογλου για βιολί, ένα από τα προσφιλή μέσα έκφρασής του, καθώς και ο ίδιος υπήρξε καλός βιολιστής και γνώστης των δυνατοτήτων του οργάνου. Παρουσιάζουν ακόμα διαφορετικές εποχές και πτυχές της δημιουργίας του, καθώς τα «Πέντε φανταστικά κομμάτια» για βιολί και πιάνο είναι έργο νεανικό και επηρεασμένο από την τότε επικρατούσα γνωστή ρομαντική εργογραφία, ενώ η «Σονάτα» αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του Ελληνικού «ε-

θνικού» ύφους. Η «Παθητική Μελωδία», μεταγραφική κομματιού που αρχικά γράφτηκε για όμποε και πιάνο και επίσης μεταγράφηκε από τον ίδιο για τσέλο και πιάνο, αποτελεί ουσιαστικά το τελευταίο έργο του συνθέτη. Τα τρία σόλο για βιολί, (μονόλογοι ελεγεϊακού χαρακτήρα), ολοκληρώνουν την εικόνα. Ο Γιώργος Δεμερτζής και ο Θανάσης Αποστολόπουλος δεν χρειάζονται συστάσεις καθώς και οι δύο υπηρετούν με συνέπεια το ελληνικό ρεπερτόριο για πολλά χρόνια. Σημειώνουμε ότι πρόκειται για την πρώτη δισκογραφική δουλειά που εμφανίζονται μαζί.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Η παραγωγή της γερμανικής δισκογραφικής εταιρείας Westdeutscher Rundfunk είναι ένας ακόμη δίσκος που έρχεται να προστεθεί σε αυτούς που ήδη υπάρχουν με έργα του Τερζάκη. Όπως και στους άλλους δίσκους με έργα Τερζάκη έτσι και εδώ ξένοι εκτελεστές και εταιρεία παράγουν ένα αποτέλεσμα που λίγα περιωρία αφήνει για αρνητικές κριτικές.

Ο δίσκος ξεκινά με μια ζωντανή ηχογράφηση του «Κουαρτέτου εγχόρδων αρ. 5» έργο του 1999, που ερμηνεύεται από το δυναμικό και νεαρό "Artemis Quartet" ένα σχήμα εξοικειωμένο τόσο με το κλασικό όσο και με το

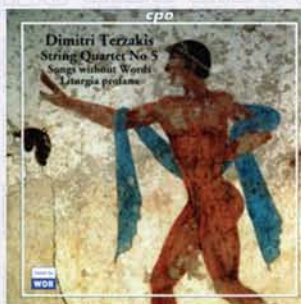

αύγχρονο ρεπερτόριο. Ακολουθεί ο οργανίστας Almost Rossler με το έργο του 1994, "Die Farben des Ozeans" (Τα Χρώματα του Ωκεανού), ενώ η σοπράνο Gilah Yarou, ερμηνεύει δύο «Κύκλους Τραγουδιών χωρίς λόγια»: "Zyklus II" και "Zyklus III", για σόλο φωνή. Ο δίσκος κλείνει με ένα παλαιότερο (1977) και πολύ χαρακτηριστικό έργο του συνθέτη: τη "Liturgia profana", για τενόρο, χορωδία, 2 βιολοντσέλι, σαντούρι και κρουστά. Ερμηνεύουν ο Λυκούργος Αγγελόπουλος (ως τενόρος) και το σύνολο "Das Moderne Ensemble", υπό τη διεύθυνση του Σπύρου Αργύρη.

Κ. Λ.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ "The Garden of Eden"

Δίσκος που πρόσφατα κυκλοφόρησε στην Αμερική από την εταιρεία "Clear Note", με έργα του μόνιμα εγκατεστημένου εκεί, συνθέτη και κιθαρίστα Απόστολου Παρασκευά. Το έργο για σόλο κιθάρα "The Garden of Eden", δίνει τον τίτλο του στον δίσκο. Τα έργα που περιλαμβάνονται σ' αυτόν έχουν γραφτεί με διαφορά αρκετών χρόνων. Από το νεανικό, "Wishes for a beautiful life", (1982), μια αυθόρμητη σχεδόν αυτοσχεδιαστική διαδικασία, μέχρι το πιο πρόσφατο "The Life of Death" (2001) που περιγράφεται ως Κοντσέρτο για κιθάρα αρ 4, και ακούγεται εδώ στην εκδοχή για ορχήστρα εγχόρδων. Επίσης για σόλο κιθάρα είναι γραμμένο το "Études I", ενώ στο "The Daedalus and Ikaros Journey" η κιθάρα συνδυάζεται με φωνή. Τέλος για φωνή κιθάρα και σύνολο εγχόρδων είναι γραμμένο το "Lament for the Balkans". Και σε αυτό το έργο παρουσιάζονται κάποια στοιχεία από ύψος κοντσερτάντε. Σολιστ στην κιθάρα είναι ο συνθέτης, ενώ το κουίντετο εγχόρδων των ορχηστρικών έργων, διευθύνει ο Anthony Paul De Ritis. Τραγουδά η Anna H. E. Paraskeva.

Πληθαίνουν συνέχεια οι Ελληνικές παραγωγές που φτάνουν ως εμάς. Ελπιδοφόρα και θετικότερη δραστηριότητα που ελπίζουμε ότι θα συνεχιστεί. Βέβαια, ό,τι και να γίνει, πάντοτε θα γράφεται περισσότερη μουσική από αυτή που μπορεί να ηχογραφηθεί και να κυκλοφορήσει.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΝΑΣ: Ηχογραφήσεις από Συναυλιές

Ο μουσικός οίκος «Μ. Νικολαΐδης» κυκλοφόρησε δίσκο με έργα του Γιώργου Μηνά από ηχογραφήσεις που έχουν γίνει σε συναυλιές του συνθέτη. Η συλλογή ξεκινά με το έργο "Η Πόλις" για σοπράνο και πιάνο, που βασίζεται πάνω στο γνωστό καθαρικό ποίημα και σε πεζό κείμενο του συνθέτη. Ακολουθούν το "Αιγές..." για κρουστά και πιάνο, το "Κι όχι κ' εδώ τες φαντασιές μου" για βιολί και πιάνο και το "Σχερία" (Το νησί των Φαιάκων) σε τέσσερα μέρη, για σόλο πιάνο. Με κάποια δόση ειρωνείας, οι έξη συμμετέχοντες μουσικοί ονομάζονται επί λέξει «Musiko synolo mythos», αφού φυσικά πρόκειται για διαφορετικές ηχογραφήσεις με διαφορετικούς οργανικούς συνδυασμούς και από διαφορετικές συναυλιές, κάτι που όχι μόνο ο γενικός τίτλος της συλλογής ευθεραώς δηλώνει, αλλά επιπλέον τονίζεται και στα credits του οπισθοφύλλου, όπου πλάι στον τίτλο κάθε έργου αναφέρεται και η ημερομηνία της συναυλιακής ηχογράφησης.

ΝΙΚΟΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ: "An Anthology of compositions"

Με τον τίτλο αυτό η ελληνική δισκογραφική εταιρεία "Tarangallia" κυκλοφόρησε δίσκο με έργα του τρομπετίστα και συνθέτη Νίκου Ξανθούλη, ως ανθολόγιο έργων της τελευταίας δεκαετίας. Οι ηχογραφήσεις, άλλοτε ζωντανές και άλλοτε σε στούντιο, καλύπτουν διάφορα μουσικά είδη: μουσική για θέατρο, παιδική όπερα, μουσική δωματίου, ενώ σε τρεις από τις επτά συνθέσεις που παρουσιάζονται, ο συνθέτης εμφανίζεται και ως σολίστας παίζοντας τρομπέτα και κορνέτα. Τα έργα του δίσκου είναι με τη σειρά που εμφανίζονται: «Ευφωνία» (1999), Φαντασία για τρομπέτα και πιάνο (1992), «Σονάτα για βιολοντσέλο και πιάνο» (χρονολογία δεν αναφέρεται), «Το δάκρυ του φεγγαριού» (1999), από την ομώνυμη παιδική όπερα, «Ο εγωιστής Γιγαντας» (2000), η θεατρική μουσική του «Ινές δε Κάστρο» (χρονολογία δεν αναφέρεται) και τέλος η Εισαγωγή από τον κύκλο τραγουδιών «Ο πληθυντικός αριθμός» (2002). Εκτός από τον συνθέτη άλλοι συντελεστές των ηχογραφήσεων είναι οι μαέστροι Ανδρέας και Ραφαήλ Πυλαρινός, καθώς και η Συμφωνική Ορχήστρα του Πειραιά.

